

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы
№ 137 қаулысы.

Модель развития дошкольного воспитания и обучения

Постановление Правительства Республики Казахстан от 15 марта
2021 года № 137.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі

1. Мемлекет басшысының 2020 жылғы 27 мамырда ҚР Президентінің берген тапсырмаларын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарына негізделген
2. Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңнамасының нормалары негізінде
3. Бала құқықтары туралы конвенцияның нормалары ескеріліп әзірленді

Балаларды дамыту мен оқыту талаптарының өзгеруіне және өзекті ғылыми деректерге сәйкес мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды трансформациялау үшін қажетті өзгерістер бағытын айқындайды.

Модель развития дошкольного воспитания и обучения разработана на основании:

1. Плана мероприятий по реализации поручений Главы государства, 27 мая 2020 года
2. На основе норм Конституции и законодательства Республики Казахстан
3. С учетом норм Конвенции о правах ребенка,

МОДЕЛЬ определяет направление изменений, необходимых для трансформации дошкольного воспитания и обучения, в соответствии с меняющимися требованиями к развитию и обучению детей и актуальными научными данными.

Модельдің мақсаты мен міндеттері

Модельдің мақсаты – дені сау, дербес, білуге құмар, көпшіл, сын тұрғысынан ойлайтын балаларды қалыптастыру мен әлеуметтендіруге бағытталған тәрбиелеу мен оқыту жүйесін өзгерту арқылы мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамытудың бағыттары мен қағидаттарын айқындау.

Модельдің міндеттері:

- 1) инклюзивті білім беруді қоса алғанда, оқу жоспарлары мен бағдарламаларының икемділігін қамтамасыз ету арқылы педагогикалық процесті ғылыми негізде жетілдіру жолымен мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың мазмұнын өзгертуге жағдай жасау;
- 2) мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың мазмұнындағы өзгерістерді нормативтік құқықтық сүйемелдеуді қамтамасыз ету;
- 3) сапа өлшемшарттарын айқындау арқылы мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың сапасын арттыру және білім берудің сапасын бағалау құралын әзірлеу;
- 4) қазіргі заманғы теорияларды ұлттық ерекшеліктермен үйлесімді ұштастыру негізінде баланы ерте дамыту процесінің тұтастығын қамтамасыз ету;
- 5) ғылыми негізде вариативтік оқу бағдарламаларының құрылымын әзірлеу және бағыттарын айқындау;
- 6) педагогтердің кәсіби өсуінің үздіксіздігін қамтамасыз ету;
- 7) өзара әріптестік іс-қимыл орнату арқылы ата-аналардың білім беру қызметтеріне қанағаттануын қамтамасыз ету.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды, дамыту мен білім беру сапасын қамтамасыз ету бойынша кешенді шаралар:

- 1) мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту бағдарламаларының мазмұны мен іске асыру шарттарын реттейтін нормативтік құқықтық базаны жаңарту;
- 2) ғылыми-әдіснамалық және оқу-әдістемелік қолдауды қамтамасыз ету;
- 3) вариативтік оқу бағдарламаларын әзірлеу және енгізу;
- 4) тәрбиелеу мен оқытудың сапасын бағалау өлшемшарттарын әзірлеу;
- 5) балаларды психологиялық-педагогикалық қолдауды жүзеге асыру тәсілдерін жетілдіру;
- 6) педагогтерді даярлау бағдарламаларын жетілдіру және балаларды ерте дамыту әдістемесі бөлігінде мектепке дейінгі ұйымдар педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламаларын өзектілендіру.

Дамыту, тәрбиелеу және оқыту процестері тәсілдерін өзгерту

- Балалар көп уақытын білім беру ұйымдарында өткізеді, бұл балалардың мәдени және этникалық әртүрлілікке құрмет көрсетілетін үйлесімді, мейірімді, дамытушы, инклюзивті, әділ ортада балалық шағын өткізуі үшін тиісті жағдайлар жасаудың маңыздылығын түсінуге әкеледі.
- Бала өзінің әлем жайлы жеке түсінігін қалыптастыру құқығы мен мүмкіндігі бар оқуға белсенді қатысушы ретінде қабылдануы тиіс.
- Мектепке дейінгі кезең – мектепке дайындық сатысы, баланың өмірлік маңызды дағдыларын дамыту кезеңі. Демек, бала өміріндегі мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту тәсілінің ұйымдастырылған оқу қызметінен баланың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, әр баланың әлеуетін барынша дамытуға жағдай жасауға қарай өзгеруі тиіс.
- Балаларды тәрбиелеуде отбасындағы жайлы жағдай, ата-аналардың моральдық қасиеттері зор маңызға ие. Сондықтан балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның күш-жігерін біріктіру қажет.
- Бірге ойнау дағдыларын, еңбек әрекеті дағдыларын, тазалықты, тәртіптілікті, ұйымшылдықты, ойлауды, қабылдауды, сурет салуды және басқа дағдыларды меңгерту ойын нысанында іске асуға тиіс. Ойын – баланың негізгі әрекеті және дамытудың негізгі құралы.
-

- Мектепке дейінгі ұйымдар мен үйде балалардың әлеуметтік-эмоциялық дағдыларын дамытуға ерекше назар аудару қажет.
- Мектепке дейінгі ұйымдарға **даму бағытын дербес анықтау мүмкіндігі берілетін болады**, оның негізінде балама дамыту бағдарламалары әзірленеді және педагогикалық кеңесте бекітіледі.
- Мектепке дейінгі ұйымдар вариативтік жеке бейімделген бағдарламаларды, оқытудың әртүрлі әдістемелері мен технологияларын, білім беру процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін, тәсілдерін пайдаланады; баланың қажетті физикалық, әлеуметтік, эмоционалдық, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамытуды қолдауға бағдарланған **кедергісіз дамытушы ортаны, трансформацияланатын ойындар мен тақырыптық аймақтарды құрады**.
- Педагогтер оқу үшін әртүрлі ойындардың үлгілерін қамтитын апталық циклограммалардың үлгілері, түрлі жас топтарындағы балалармен ойындарды ұйымдастырудың технологиялық процесінің алгоритмі, дамытушы ойындар өткізу әдістемелік ұсынымдар әзірленетін болады.
- **Педагогтің рөлі – күні бойы балалармен әңгімелесуде денсаулық, қарым-қатынас, математика негіздері және білімнің басқа да салалары туралы білімді бойларына дарыту** (педагог тамақтану кезінде денсаулық пен тамақтанудың маңызы туралы, серуенде табиғат туралы балаларға әңгімелеп береді). Қарым-қатынас дағдыларын педагог өзі көрсетуге тиіс. Балалармен диалог жүргізуде педагог қарым-қатынас тәсілдерін көрсетеді, сыпайылық пен адамдармен араласу қағидалары туралы айтады. Бала тәрбиесіндегі халық ауыз әдебиетінің маңызын ескере отырып, баланың ертегілер мен кітаптарға қызығушылығын қолдау қажет.

Инклюзивтік білім беруді дамыту

- 1) ерекше білім беруді қажет ететін балаларға қоғамның оң көзқарасының философиясын қалыптастыру;
- 2) инклюзивті білім беру процесін ғылыми және оқу-әдістемелік қолдауды жетілдіру;
- 3) ерекше білім беруді қажет ететін балаларды білім беру ортасына қосу процесін психологиялық-педагогикалық қолдаудың практикаға бағдарланған технологияларын қолдану тетіктерін, нысандарын, тәсілдерін әзірлеу және енгізу;
- 4) ерекше білім беруді қажет ететін балаларды ерте анықтау жүйесін жетілдіру және психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру;
- 5) мектепке дейінгі және мектепте білім беру деңгейлері арасында инклюзивті технологиялар сабақтастығын жүзеге асыру;
- 6) инклюзивті білім беруді ақпараттық-консультациялық қолдауды жүзеге асыру; қызметі инклюзивті білім беру мәселелерін шешуге байланысты ұйымдармен әлеуметтік әріптестікті дамыту (инклюзивті практиканы жүзеге асыратын мектепке дейінгі ұйымдар; инклюзивті білім беруді қолдау бойынша ресурстық орталықтар, ғылыми-зерттеу орталықтары, жоғары оқу орындары, арнайы білім беру ұйымдары, қоғамдық ұйымдар);
- 7) инклюзивті білім беру теориясы мен практикасының озық тәжірибесін зерделеу мақсатында шетелдік ұйымдар мен әріптестердің ынтымақтастығын тереңдету;
- 8) ерекше білім беруді қажет ететін балалар келетін топтарды қажетті білікті мамандармен қамтамасыз ету (логопед, олигофренопедагог, тифлопедагог, сурдопедагог және т.б.) арқылы қамтамасыз етіледі.

Ата-аналармен және ата-аналар қауымдастығымен жұмыс

- Баламен жұмысты ата-аналарымен, қоршаған ортамен өзара ынтымақтастықта құру аса маңызды. Барлық ерекшеліктерді: әлеуметтік жағдайды, отбасы тарихын, елдің мәдени ерекшеліктері мен салт-дәстүрлерін, баланың мінез-құлқы мен ерекшеліктерін ескеру қажет.
- Ата-аналармен үнемі қарым-қатынаста болу және оларды бейімдеу мен оқыту процестеріне тарту мектепке дейінгі ұйым ұжымының басты міндеттерінің бірі болуға тиіс.
- Балаларды дамыту, тәрбиелеу және оқыту процесіне ата-аналарды тарту мәселесі мынадай бағыттарда шешіледі: ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыру; ата-аналарды мектепке дейінгі ұйымның қызметіне тарту.
- Ата-аналармен жұмыста ата-аналар жиналыстарының жаңа форматтары пайдаланылатын болады, олар тренингтер, семинарлар, "игі істер күндері", ата-аналардың қатысуымен педагогикалық кеңес, ата-аналар конференциясы, ата-аналармен бейресми байланыс орнатуға, олардың назарын мектепке дейінгі ұйымға аударуға бағытталған дәстүрлі емес қарым-қатынас нысандары түрінде өтуге тиіс, ата-аналар өз баласын жақсы білуі керек, оны басқа, өзі үшін таныс емес жағынан көруі тиіс, педагогтермен өзара қарым-қатынаста болуы қажет.
- Жеке және топтық консультациялар, ата-аналар жиналыстарын, проблема бойынша пікірталастар, "ауызша журналдар", педагогикалық қонақ бөлмелерін, сұрақ-жауап кештерін, "ток-шоу" өткізу, сабақтардың бейнежазбаларын және режимдік сәттерді қарау, содан кейін талқылау және басқалары ұсынылады. Мектеп жасына дейінгі ересек балалардың ата-аналары үшін белсенді етудің интерактивті әдістерін қолдану, сұхбаттасу, талқыланатын проблеманы рейтингтік бағалау, әрқилы бірнеше көзқарасты талқылау ұсынылады.

Күтілетін нәтижелер

- **мектепке дейінгі ұйым деңгейінде:** мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың білім беру процесінің барлық қатысушыларының өзара іс-қимылы арқылы бақытты, дені сау, дербес, білуге құмар, тіл табысқыш, сын тұрғысынан ойлайтын балалардың толыққанды дамуы үшін жағдай жасауға;
 - вариативтік оқу бағдарламаларын әзірлеуге, оқытудың әртүрлі әдістемелері мен технологияларын, білім беру процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін, тәсілдерін пайдалануға;
 - баланың даралығы мен субъективтілігін қолдауға бағытталған трансформацияланатын ойын және тақырыптық аймақтар, инклюзивті дамытушы орта құруға;
 - ұлттық мәдениет пен дәстүр арқылы рухани-адамгершілік құндылықтар негізінде баланың жеке қасиеттерін қалыптастыруға;
 - отбасымен ынтымақтастық нысандарын кеңейтуге;
 - теңгерімді тамақтандырудың кешенді бағдарламасын әзірлеуге;
 - мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың сапасын бағалау өлшемшарттарын әзірлеуге;
- педагогтер деңгейінде:** қазіргі жағдайларда жұмыс істеу үшін білікті педагогтер даярлауға; педагогтердің үздіксіз кәсіби дамуын қамтамасыз етуге; қазіргі жағдайда жұмыс істеуге қажетті құзыреттерді дамытуға;

"мамандыққа кіріспе" курстарынан өтуді (жас мамандар үшін) қамтамасыз етуге;

Күтілетін нәтижелер

балаларға: физикалық аман-саулықты;

- әлеуметтік-эмоционалдық құзыреттілікті;
- когнитивтік және қарым-қатынас дағдыларын дамытуды;
- таным мен зерттеуге деген жоғары ішкі мотивацияны дамытуды;
- бастамашылдықты, дербестік пен жауапкершілікті дамытуды;
- өзіне және айналасындағыларға қамқорлық көрсетуді;
- өз бетінше саналы таңдау жасай білуді; креативтілікті қолдауды;
- командада жұмыс істей білуді; сын тұрғысынан ойлауды дамытуды;
- психологиялық-педагогикалық қолдауды қамтамасыз етуге;

ата-аналарға:

- білім беру процесінің қатысушылары болуға; баланың жеке мүмкіндіктерін дамытуға; баланың психикалық және физикалық денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге;
- көрсетілетін білім беру қызметтерінің сапасына қанағаттану деңгейін арттыруға;
- үйде баланың толық дамуы үшін жағдай жасауда консультациялық көмек алуға мүмкіндік береді.